Nr 8.

Av herr **Lindskog,** *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående revision av bestämmelserna rörande pensionsåldern för civila befattningshavare i statens tjänst.*

Det är särskilt tvänne omständigheter, som synas peka på nödvändigheten av en revision av de bestämmelser, som för närvarande gälla i vårt land beträffande pensionsålderns inträdande för civila befattningshavare i statens tjänst.

Den ena är den starka ökningen av befattningshavarnas antal. De stora utgifter, som denna ökning medfört för statskassan, göra det till en bjudande plikt att undersöka, om ej besparingar här kunna göras utan att man därför behöver tillgripa de ej blott för statstjänarna utan även för själva statsförvaltningen betänkliga åtgärder, som skulle ligga i en sänkning av tjänstemännens reallön.

Den andra omständigheten är den under de senaste årtiondena konstaterade högst betydliga ökningen i befolkningens livslängd. Denna ökning beror visserligen till största delen på minskad dödlighet under de tidigare levnadsåren, men den torde utan tvivel även sammanhänga med ökad vitalitet hos den vuxna befolkningen, grundad i bättre hygieniska förhållanden och bättre insikt i betingelserna för folkhälsa. Att de personer, som hos oss uppnå 65 års ålder, leva längre nu än för några decennier sedan, beror säkerligen ej därpå, att endast deras senilitetsperiod har blivit förlängd, utan även därpå, att deras arbetskraftiga tid har ökats. Den förskjutning, som härmed har ägt rum, innebär, att staten i ganska stor utsträckning — och vida mer än förr — ger ålderdomsförsörjning åt personer, som äro fullt arbetsföra, ävensom att denna ålderdomsförsörjning omfattar en längre tid än förr och sålunda har blivit för staten dyrare.

En jämförelse med förhållandena i andra länder, ej minst i dem, där pensionsåldern helt nyligen har reglerats, visar, huru mycket lägre pensionsåldern är hos oss än annorstädes. I Danmark har enligt de senaste bestämmelserna av år 1919 nästan alla statstjänstemän rätt att kvarstå i tjänsten intill fyllda 70 år. En universitetsprofessor — som hos oss är skyldig att avgå vid fyllda 65 år — är enligt de senaste bestämmelserna i Preussen skyldig att att där avgå vid fyllda 67 år, i andra tyska länder vid fyllda 70 år.

Även en jämförelse mellan olika grupper tjänstemän i vårt eget land visar hän på behovet av en revision. Det synes vara svårt att finna en tillfredsställande motivering för att t. ex. en folkskollärare skall ha rätt att avgå vid 60 års ålder, under det att en läroverksadjunkt har denna rätt först vid 65 år. Det är så mycket svårare att förklara denna åtskillnad, som det just på grund av bristen på utexaminerade folkskollärare i stor utsträckning förekommer, att en pensionerad folkskollärare sköter på förordnande den befattning, som han förut lämnat.

En fråga, som måhända ävenledes kunde förtjäna att prövas, är den, om ej en något större smidighet kunde tänkas möjlig med avseende på pensionsåldern. Den privata verksamheten har ju här helt andra och friare former, och om än en lika stor frihet ej kan eftersträvas för statens vidkommande, torde vissa möjligheter till bättre anpassning efter livets egna krav ej vara helt uteslutna. Redan i den i Danmark antagna lagen om rätt att avgå vid 65 år och skyldighet att avgå vid 70 år ligger något av en dylik möjlighet — som ju även hos oss har vissa motsvarigheter. Det är emellertid tydligt, att här föreligga ej obetydliga svårigheter vid tillämpningen, svårigheter, som dock ej torde vara oöverkomliga.

Naturligtvis erkännes gärna, att den hos oss förekommande lägre pensionsåldern innebär vissa fördelar, bl. a. bättre möjligheter för de yngres befordran. Denna fördel torde dock i varje händelse ej kunna åberopas som ett avgörande skäl för bevarande av de nuvarande bestämmelserna. Allra minst kan så vara fallet, då det är fråga om befattningar, där brist på kompetenta sökande är en vanlig företeelse.

Huvudfrågan är och blir den, om fördelarna av en lägre pensionsålder äro så stora, att de uppväga de därmed förenade betydande kostnaderna. Vårt land har kanske den — genomsnittligt sett — lägsta pensionsålder i Europa. Man är frestad att fråga:

Är vårt folkmaterial så mycket sämre än andra länders, att detta är nödvändigt? Eller är vårt land så mycket rikare än andra, att vi ha råd till det?

Då hela detta spörsmål givetvis är av så komplicerad art — detta även med hänsyn till de kvinnliga befattningshavarna, där frågan torde ställa sig annorlunda än beträffande de manliga — och kräver så omfattande förberedelser för ett avgörande, att en enskild motionär ej här kan våga att framlägga detaljerade förslag, får jag härmed föreslå,

att riksdagen måtte ingå till Kungl. Maj:t med en skrivelse, där det begäres en utredning om lämpligheten av nya bestämmelser rörande pensionsåldern för civila befattningshavare i statens tjänst.

Stockholm den 16 januari 1922.

Cl. Lindskog.